

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าวรรณคดีไทยไม่ได้เป็นเพียงวรรณคดีเพียงเพื่อการอ่านอย่างเดียวเท่านั้น เพราะวรรณคดีไทยเป็นการรวมศิลปะหลายสาขาไว้ด้วยกัน จะพบว่าวรรณคดีไทยหลายเรื่องแต่งขึ้นเพื่อเป็นบทละครไม่ว่าจะเป็นละครนอกหรือละครใน ซึ่งเป็นการผสมผสานศิลปะต่างแขนง ระหว่างวรรณศิลป์ กวีศิลป์ และนาฏศิลป์ เข้าด้วยกัน บางครั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดงานด้านทัศนศิลป์ด้วย อาทิ พระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นวรรณคดีที่ได้รับการยกย่องว่ามีความงามและความไพเราะในด้านภาษาและเนื้อหาสาระแต่คนทั่วไปจะรู้จักรามเกียรติ์ในฐานะนาฏกรรมประจำชาติที่มีความงดงามในการแสดงและมีเอกลักษณ์การแสดงเฉพาะ เนื่องจากการแสดงในรูปแบบโขน นอกจากนี้ รามเกียรติ์ยังเป็นแรงบันดาลใจต่อภาพจิตรกรรมฝาผนัง ณ บริเวณวัดพระศรีรัตนศาสดารามอีกด้วย จากปรากฏการณ์ดังกล่าว เราสามารถพิสูจน์ได้ว่าศิลปะนั้นต่างส่องทางและเอื้ออำนวยให้แก่กันและกัน

ในปัจจุบัน การเชื่อมโยงของรูปแบบสื่อที่ต่างกันยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง การข้ามสื่อสามารถพบได้ง่ายมากขึ้น จากในอดีตที่สื่อวรรณคดีเป็นต้นแบบให้สื่อการแสดงหรือนาฏศิลป์ต่างๆ ปัจจุบันนี้ เราสามารถพบว่าสื่อต้นแบบสามารถนำมาสร้างเป็นรูปแบบสื่ออื่นๆ ภายหลังได้หลากหลาย เช่นการนำเอานิยายมาสร้างเป็นละครวิทยุ ละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์

ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงว่าสื่อต่างๆ นั้นสามารถส่องทางและเอื้ออำนวยให้แก่กันและกัน (The Phenomena of Mutual Illumination of the Media) โดยเฉพาะสื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์ เราสามารถพบว่า ละครส่วนใหญ่จะนำนวนิยายมาผลิตเป็นละครวิทยุหรือละครโทรทัศน์ (ต่อไปนี้จะเพียงคำว่าโทรทัศน์) เพื่อทำการขยับระยะทางในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาทั้งหมดโดยการผลิตซ้ำ (Reproduction) ด้วยการเลือกนวนิยายที่ได้รับความนิยมมาก่อนหลายครั้ง เราจะพบว่าผู้ผลิตละครโทรทัศน์จะนำนวนิยายที่สร้างเป็นละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์หลายครั้งมาผลิตใหม่ อาทิ คู่กรรม ปรีศนา เจ้าสาวของอานนท์ รัตนาวดี หรือบ้านทรายทอง เป็นต้น การนำเสนอเนื้อหาอาจจะมีเหมือนหรือความแตกต่างจากเนื้อหาในนวนิยายก็ได้ เช่น ปรีศนา ซึ่งเป็นนวนิยายในยุคสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็สามารถนำมา สร้างได้ทั้งในรูปแบบละครพีเรียด (Period) หรือ

สร้างเป็นละครร่วมสมัยก็ได้ นอกจากนี้ ผู้ผลิตละครอาจจะเลือกหยิบแง่มุมที่แตกต่างออกไปมานำเสนอ เช่น การสร้างละครเรื่องป้ายทรายทองซึ่งกำลังดำเนินการผลิตอยู่นั้น คุณวราวุธ มิถินทจินดาผู้ผลิตมีความตั้งใจที่จะจับประเด็นของพงมานตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของบ้านทรายทองเป็นประเด็นหลักของเรื่อง ดังนั้นความสำคัญของเรื่องจะเน้นที่ความเชื่อมั่นของพงมานมากกว่าเดิม (บทสัมภาษณ์ : คุณวราวุธ) การผลิตซ้ำละครดังกล่าวเป็นการ ยืนยันว่าละครดังกล่าวสามารถประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม การนำนวนิยายมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ต้องมีปัจจัยและองค์ประกอบอื่นๆ เข้ามามีเกี่ยวข้อง เช่น คะแนนนิยมจากผู้ชม (Rating) การเอาใจผู้รับสาร กลุ่มเป้าหมาย การสร้างผลกำไรทางธุรกิจ และที่สำคัญคือผู้อุปถัมภ์รายการ (Sponsor) ในการคัดแปลงโครงเรื่องของนวนิยายมาเป็นบทละครโทรทัศน์โดยมีความเหมาะสมในการนำเสนอในรูปแบบละครโทรทัศน์ ทั้งนี้ เนื่องจากโดยธรรมชาติของสื่อนวนิยายเป็นรูปแบบความบันเทิงที่ใช้ภาษาเป็นสื่ออย่างเดียว ผู้แต่งนวนิยายจะต้องบรรยายและแจกแจงอย่างเด่นชัดเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารรับรู้เนื้อหาที่ต้องการจะสื่อ ทั้งนี้ ขณะที่ผู้รับสารหรือผู้อ่านอ่านเพื่อรับทราบเนื้อหานั้นก็ต้องใช้สมาธิจดจ่ออยู่กับสื่อนี้เพียงอย่างเดียว เพราะเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้อ่านต้องใช้จินตนาการส่วนตัวในการรับสื่อ (Perception) ด้วยเหตุนี้ การนำนวนิยายมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ต้องผ่านการดัดแปลงเป็นบทละครโทรทัศน์ก่อนในขั้นต้น จากนั้นจึงนำบทละครโทรทัศน์มาผลิตเป็นละครโดยมีองค์ประกอบอื่นๆ เข้ามาร่วมเพิ่มเติมมากมาย เช่น ผู้แสดงหรือเทคโนโลยีต่างๆ เช่น Special Effect เพื่อนำเสนอจินตนาการออกมาเป็นรูปธรรม

ศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา รักษ์มณี ได้กล่าวไว้ว่า “ ละครโทรทัศน์มีกระบวนการที่สื่อสารจากผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ผ่านตัวบท (Text) อันประกอบไปด้วย ตัวละคร ฉาก บทสนทนา เหตุการณ์ต่างๆ ฯลฯ และผ่านผู้แสดงไปยังผู้ชม โดยมีการแสดง หรืออภินัยเป็นสื่อ ซึ่งอภินัยมี 3 ลักษณะคือการแสดงด้วยท่าทาง (องคะ) การแสดงด้วยคำพูด (วาตะ) และการแสดงด้วยปฏิกิริยา (สเทตวิกะ) เช่นหน้าซัด เสียงสั่นเครือ ฯลฯ นอกจากนี้ ละครโทรทัศน์ยังมีฉาก แสง สี เสียงดนตรี ฯลฯ เป็นส่วนประกอบที่ช่วยในการเร้าอารมณ์ ผู้ชมได้อย่างดี ทำให้ผู้ดูสามารถรับสารอารมณ์ที่พัฒนาขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่ก้าวเข้าสู่บรรยากาศของละคร เสียง และภาพที่ปรากฏตรงหน้าได้จึงผู้ชมเข้าไปสู่โลกมายาของละครได้เต็มตัวโดยที่ผู้ดูไม่ต้องใช้จินตนาการเข้าเสริมต่อเลย หรืออาจกล่าวได้ว่า พันธกิจของละครคือการสร้างรสหรือปฏิกิริยาอารมณ์ให้แก่ผู้ชม โดยการดึงผู้ชมเข้าไปร่วมรับรู้เรื่องราว และความรู้สึกนึกคิดของผู้ผลิตละครโทรทัศน์อย่างเต็มตัว” (อ้างใน ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี, 2539)

จะพบว่าสื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากสื่อทั้งสองต่างมีลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ละครส่วนใหญ่สร้างจากนวนิยายที่ตีพิมพ์เรียบร้อยแล้ว เมื่อละครโทรทัศน์เรื่องดังกล่าวได้รับความนิยมจากผู้ชม ก็เป็นเหมือนการรับประกันได้ว่านวนิยายเรื่องดังกล่าวจะขายดีในท้องตลาด นั่นก็ถือได้ว่าเป็นข้อดีที่ละครโทรทัศน์ทำการตลาดทางให้มวลชนสามารถเข้าถึงและอ่านนวนิยายมากขึ้น นอกจากนี้ ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจเกิดขึ้นคือเมื่อหนังสือพิมพ์นำเอาเนื้อเรื่องละครโทรทัศน์ไปตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และภายหลังได้มีการผลิตวารสารเรื่องย่อของละครดังกล่าวซึ่งได้รับความนิยมจากผู้ชมเช่นกัน

สำหรับเหตุผลในการติดตามเนื้อเรื่องของละครก่อนหน้านั้น เนื่องจากรูปแบบการดูละครโทรทัศน์เป็นรูปแบบความบันเทิงที่เรียกร้องผู้ชมอย่างมาก ผู้ชมต้องใช้ระยะเวลาในการติดตามชมละครเรื่องหนึ่ง ในกรณีที่ผู้ชมไม่สะดวกที่จะติดตามละครได้ด้วยกิจวัตรอื่น เนื้อเรื่องย่อของละครโทรทัศน์ที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์สามารถเป็นสิ่งทดแทนการไม่ได้เสพละครได้ แต่อย่างไรก็ตามมีผู้ชมอีกเป็นจำนวนไม่น้อยที่ติดตามละครโทรทัศน์พร้อมกับอ่านเนื้อเรื่องย่อประกอบกันเพื่อเป็นการเพิ่มอรรถรสในการเสพสื่อดังกล่าว

กาญจนา แก้วเทพ ได้กล่าวไว้ในนิตยสาร “รมย์” ฉบับเดือนพฤศจิกายน 2539 สำหรับเรื่อง การเชื่อมโยงเนื้อหาสื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์ ดังต่อไปนี้

“เรื่องราวที่ทำท่าว่าจะดำเนินไปในรอยเดียวกัน โดยเริ่มต้นสตาร์ทตั้งแต่นักเขียนวรรณกรรมได้บรรจงสร้างสรรค์บทประพันธ์นวนิยายที่มักจะทยอยพิมพ์ลงเป็นตอนๆ ในนิตยสารต่างๆ

จากนั้นก็ถึงขั้นมารวมเล่มเป็นหนังสือนวนิยาย อันช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อ่านและช่วยให้อ่านได้ทั้งเรื่องอย่างต่อเนื่องไม่สะดุด

ในลำดับต่อมา หนังสือหรือละครโทรทัศน์ก็จะนำบทประพันธ์ดังกล่าวไปแปรรูป โดยต้องนำมาเป็นบทละครหรือภาพยนตร์เพื่อประกอบการถ่ายทำ

ในกรณีของละครโทรทัศน์นั้น มีปรากฏการณ์แปลกประหลาดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสื่อมวลชนไทย กล่าวคือ ในระหว่างที่ละครกำลังเล่นอยู่นั้น จะมีการนำเอาบทละครโทรทัศน์มาปรับปรุงให้ผู้อ่านรู้เรื่องมากขึ้นแล้วตีพิมพ์เป็นตอนๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์

ระหว่างที่เนื้อหาเรื่องราวหนึ่งๆ ต้องเดินทางผ่านสื่อประเภทต่างๆ นั้น โดยหลักเรื่อง
ธรรมชาติของสื่อแต่ละชนิด ก็คงต้องมีการปรับเนื้อหาให้มีรูปแบบโน้มน้าวที่เข้ากันได้กับ
สื่อแต่ละประเภท”

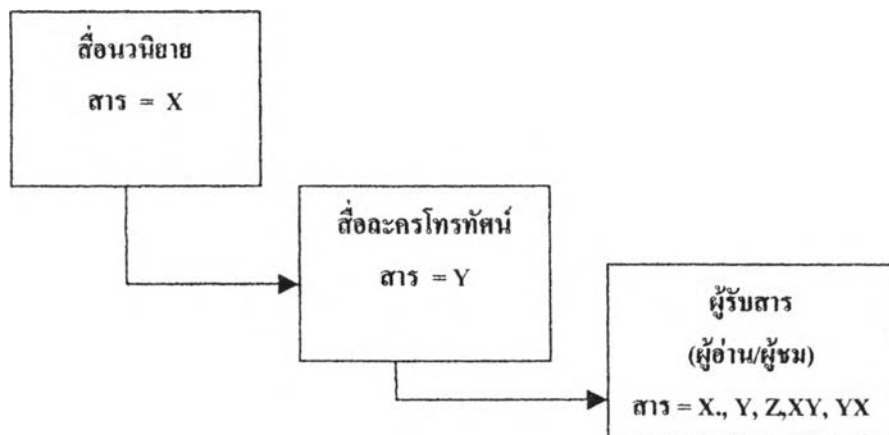
จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น เราพอจะมองเห็นว่า เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่ “สื่อแต่ละชนิด
ต่างส่องทางให้กันและกัน” เพราะสื่อโทรทัศน์คือละครนั้นต้องพึ่งพาเนื้อหาจากนวนิยาย และใน
ขณะเดียวกันนั้น นิยายที่ถูกนำมาเป็นละครโทรทัศน์คิดอันดับหนังสือขายดีของร้านหนังสือชั้นนำ
อยู่เสมอ นอกเหนือไปจากตัวนวนิยายที่ตีพิมพ์สมบูรณ์แล้ว ในปัจจุบันนี้ เกิดรูปแบบใหม่ที่ช่วยใน
การติดตามละครโทรทัศน์ที่กำลังออกอากาศหรือจะออกอากาศ นั่นคือละครโทรทัศน์ที่ตีพิมพ์ตาม
หนังสือพิมพ์รายวันหลายฉบับ เป็นที่น่าสนใจว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์จำนวนไม่น้อยซื้อหนังสือพิมพ์
หรือติดตามอ่านหนังสือพิมพ์ เพราะติดนวนิยายที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์นั้น และเป็นที่น่าแปลกใจ
ว่า ผู้อ่านนวนิยายในหนังสือพิมพ์นั้น ก็คงติดตามละครที่แพร่ภาพทางโทรทัศน์อย่างเหนียวแน่น
ถึงแม้จะรู้เรื่องที่เกิดขึ้นในละครแล้วก็ตาม นอกจากนี้ นวนิยายที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ก็เป็นสิ่งที่
แก้ขัดในเวลาที่ตนเองพลาดชมละครได้ ดังนั้นจึงใช้วิธีอ่านนวนิยายในหนังสือพิมพ์เป็นการทด
แทน เพื่อติดตามเรื่องราวของละคร

ในการผลิตละครโทรทัศน์นั้น เราจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบต่างๆ ละครบางครั้งต้องถูก
เปลี่ยนแปลงไปจากนวนิยายต้นฉบับ เช่นเนื้อหาหรือโครงเรื่องต้องมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับ
ยุคสมัยมากขึ้น การให้ความสำคัญกับตัวละครที่อาจจะให้ความสำคัญมากขึ้นหรือน้อยลงจากนวนิ
ยายก็ได้ การถ่ายทำไม่จำเป็นจะต้องใช้ฉากเหมือนกับบทประพันธ์ทั้งหมด เนื่องจากธรรมชาติของ
สื่อ เงื่อนไขและข้อจำกัดแตกต่างกัน ขณะที่นวนิยายในสื่อสิ่งพิมพ์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการ
สื่อสารทั้งหมด สื่อละครโทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดทั้งภาพและเสียงให้ผู้ชมได้ ภาพที่จะ
ปรากฏในโทรทัศน์นั้นจึงเป็นจุดประสานกันระหว่างจินตนาการของผู้เขียนกับเทคโนโลยีและความ
สามารถในการถ่ายทอดจินตนาการของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ใน
การที่จะต้องดัดแปลงเนื้อหาของนวนิยายให้เหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์

แต่หลายครั้งที่เกิดปัญหาระหว่างนักเขียนนวนิยายกับผู้ผลิตละครโทรทัศน์ว่า บทละคร โทรทัศน์ที่
นำไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์นั้นเป็น “คนละเรื่องเดียวกัน” กับที่ปรากฏอยู่ในนวนิยาย นักเขียน
บางคนถึงกับกล่าวว่าไม่สามารถดูละครโทรทัศน์ที่เอาเรื่องของตนเองไปแสดง เพราะแทบจะไม่
เหลือเค้าโครงเรื่องเดิม เนื้อหาสาระที่ต้องการจะสื่อในนวนิยายไม่มีปรากฏในละครเลย (หยก

บุรพา, 2540) นอกจากนี้ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์อาจจะเลือกตีความตามแง่มุมที่ตนเองเข้าใจ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นเช่นการคัดเลือกนักแสดงที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากความต้องการของตลาดหรือจากผู้ผลิตละครเอง สิ่งเหล่านี้จะทำให้ลายอรรถรสของนวนิยาย และทำหลายความรู้สึกของผู้ที่เคยรับสารในรูปแบบสื่อนวนิยายมาก่อน อันจะนำไปสู่การต่อต้านละครเรื่องดังกล่าวและแน่นอนว่าจะเป็นปัจจัยที่กระทบความนิยมของละครเรื่องดังกล่าว ปรากฏการณ์ถือเป็นการที่สื่อสร้าง ความยากจนให้แก่กัน (The Phenomena of Mutual Impoverishment of the Media) ดังเช่นเรื่อง “สีวิกา” ซึ่งนำเค้าโครงเรื่องมาจากเรื่อง Rebecca ซึ่งเป็นนิยายลึกลับ แต่เมื่อนำมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ไทย การขาดกรรมของสีวิกาก็ไม่เป็นความลับ เพราะละครแสดงให้เห็นผู้ชมรับทราบหมดแล้ว ความน่าสนใจในเรื่องการสืบหาปมขาดกรรมตามต้นฉบับจึงหายไป ผู้ที่ไม่รู้สาเหตุการตายของสีวิกามี 2 คนคือ นิสาชลภรรยาใหม่ของมนัสวีร์ และคุณแม่บ้านเท่านั้น ปมเนื้อหาของเรื่องถูก คัดแปลงให้เป็นปัญหาการครองเรือน การซื้อสัตย์ในชีวิตคู่แทน ซึ่งการใช้ประเด็นดังกล่าวอาจจะเข้าใจง่าย แต่ไม่แน่ใจว่า ถ้าผู้เขียนเรื่อง Rebecca ทราบว่ามีการดัดแปลงดังกล่าว อาจจะตกใจอย่างยิ่งก็ได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2537)

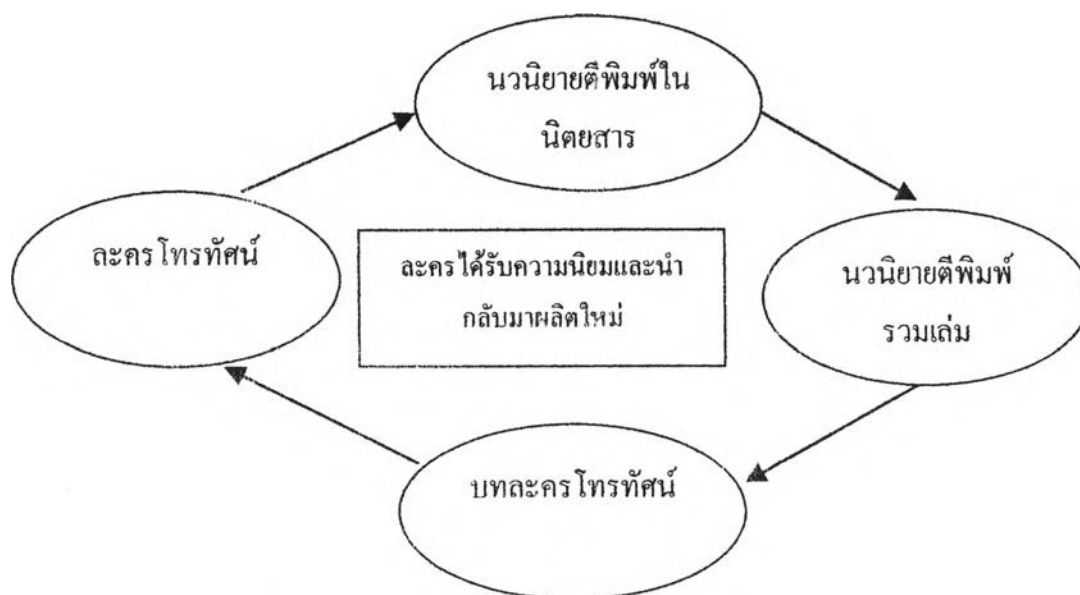
จากการแสดงว่าสื่อมีปรากฏการณ์ที่สื่อสร้างความยากจนให้แก่กันและกันสามารถแสดงเป็นภาพได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1.1 : ปรากฏการณ์สื่อสร้างความยากจนให้แก่กันและกัน

แต่สิ่งหนึ่งที่นักเขียนนวนิยายพึงตระหนักคือการที่นวนิยายเรื่องใดได้นำมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์ ก็เท่ากับเป็นการต่ออายุของนวนิยายเรื่องดังกล่าวออกไปอีก เราจะเห็นได้ว่าหลายครั้งหลายหนเมื่อหยิบนิยายที่เคยประสบความสำเร็จมาสร้างแล้วสร้างอีก เสียงตอบรับยังคงมหาศาลอยู่

เช่นเดิม (สิทธิรักษ์ ตุลาพิทักษ์ : 2539) ซึ่งสามารถแสดงออกมาเป็นปรากฏการณ์ที่สื่อส่องทางซึ่งกันและกัน (The Phenomena of Mutual Illumination of the Media) โดยสามารถแสดงได้ตามภาพดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1.2 : ปรากฏการณ์สื่อส่องทางซึ่งกันและกัน

รินฤทัย สัจจพันธ์ (2538:203-209) ได้กล่าวถึงแนวคิดในเรื่องดังกล่าวว่า

“การนำนวนิยายไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ จำเป็นต้องมีการดัดแปลงไปจากต้นฉบับที่เป็นบทประพันธ์บ้าง เพราะเมื่อนวนิยายและละครจะเป็นงานศิลปะเหมือนกัน แต่ก็มีศาสตร์เฉพาะตัวแตกต่างกัน นวนิยายใช้วรรณศิลป์สร้างจินตนาการ ในขณะที่ละครหรือภาพยนตร์ใช้ทัศนศิลป์ แต่กระนั้นก็ตาม ละครที่สร้างจากบทประพันธ์ควรจะใช้สื่อศิลปะอีกแขนงหนึ่ง เพื่อเสริมส่วนที่พร่องไปจากวรรณกรรม มากกว่าการเบี่ยงเบนจุดประสงค์สำคัญของงานประพันธ์นั้นเท่าที่เป็นมาก็คงจะไม่เป็นอย่างนี้ไปเสียทั้งหมด จึงมีข้ออภิปรายว่า ละครโทรทัศน์ทำลายวรรณกรรมหรือส่งเสริมวรรณกรรมกันแน่

สำหรับผู้อ่าน การตีความวรรณกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เรา “เข้าถึง” แก่นแท้ของบทประพันธ์นั้น แม้ว่าการตีความวรรณกรรมบางเรื่องอาจจะมองเห็นไปได้หลายแง่หลายมุม ซึ่งแต่ละมุมล้วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน สำหรับผู้นำวรรณกรรมไปสื่อสารด้วยศิลปะแขนงอื่น การตีความวรรณกรรมต้นเรื่องเดิมยังเป็นสิ่งจำเป็นมากขึ้นไปอีก เพราะน่าจะมีผลกระทบต่อ

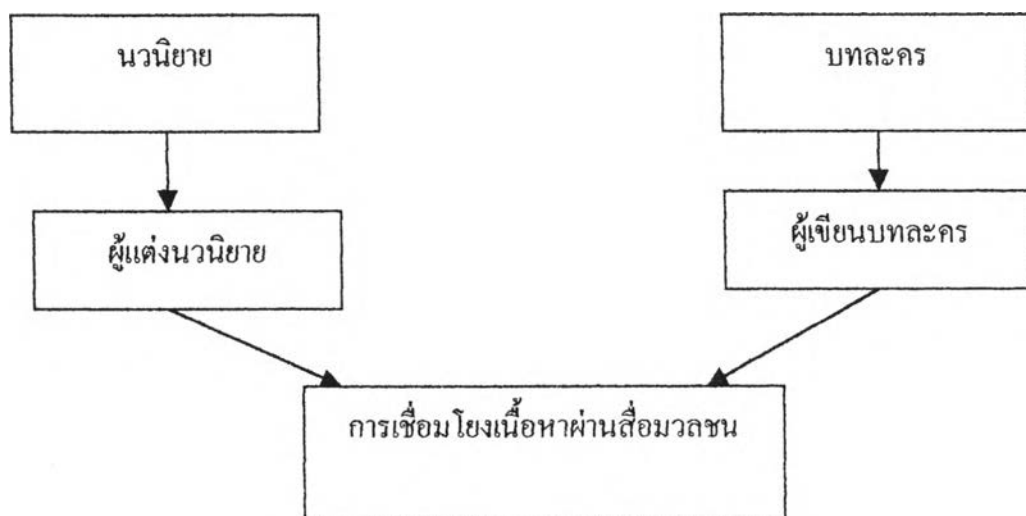
สร้างบุคลิกตัวละคร บทสนทนาเหตุการณ์รายละเอียดต่างๆ อันเป็นองค์ประกอบที่จะนำไปสู่ความเข้าถึงและเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด จริงอยู่ที่ การตีความวรรณกรรมเป็นเสรีภาพของผู้อ่าน ผู้อ่านไม่จำเป็นต้องตีความตรงกันกับที่ผู้เขียนคิดไว้ก็ได้ อย่างที่ ศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ กล่าวไว้ว่า “เพราะวรรณกรรมที่สร้างขึ้น และได้ตีพิมพ์ไปแล้ว ก็นับว่าเป็นสมบัติของผู้อ่านไปแล้ว” แต่การตีความวรรณกรรมที่สร้างผลกระทบทางร้าย มิใช่ต่อผู้เขียนหรือตัววรรณกรรม แต่ต่อผู้เสพวรรณกรรมคนอื่น กลุ่มอื่น การตีความแบบนี้จะเป็นสิ่งที่เหมาะสมหรือไม่

คนเขียนบทละครหรือบทภาพยนตร์จากงานประพันธ์ทำหน้าที่ส่วนหนึ่งเหมือนนักวิจารณ์ คือ ต้องอ่าน และตีความวรรณกรรม แต่คนเขียนบททำได้มากกว่านักวิจารณ์ตรงที่เขาหรือเธอสามารถสร้างสรรค์ ต่อเติม หรือตัดตอน กระทั่งเปลี่ยนแปลงจินตนาการของคนสร้างวรรณกรรมได้ บางครั้งทำได้ดีกว่าตัววรรณกรรมเสียด้วยซ้ำ

บทโทรทัศน์เป็นวรรณกรรมอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้ชมอาจตีความหมายจากสารที่ปรากฏผ่านสื่อจอแก้ว และผู้ชมสามารถประเมินคุณค่าของสื่อวรรณกรรมเหล่านี้ได้ รวมทั้งรับอิทธิพลกว้างขวางรวดเร็วกว่าหนังสือ ดังนั้นการสื่อความหมายของบทโทรทัศน์จึงเป็นเรื่องน่าคิดใคร่ครวญกันหลายชั้นว่ากำลังจะให้อะไรกับผู้ดู”

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาระหว่างนวนิยายในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ว่า สื่อทั้งสองอย่างมีลักษณะที่ส่องทางซึ่งกันและกันหรือไม่ นั่นคือสื่อทั้งสองสามารถสร้างความร่ำรวยทางวัฒนธรรมให้แก่กันได้หรือไม่ นวนิยายทั้งที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อละครโทรทัศน์ได้นำเสนอภาพโดยรวม โดยส่งเสริมและไม่ขัดแย้งกันและกัน หรือว่าเป็นไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามที่ว่า “สื่อสร้างความยากจนให้กันและกัน” และปรากฏการณ์ดังกล่าวมีปัจจัยมาจากสิ่งใด

จากประเด็นดังกล่าว สามารถแสดงแนวคิดการวิจัยออกมาในแบบจำลองดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1.3 : แบบจำลองการเชื่อมโยงเนื้อหาผ่านสื่อมวลชน

โดยผู้วิจัยมีความสนใจในละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ ซึ่งเป็นช่วงเวลา Prime Time การเลือกนวนิยายและละครโทรทัศน์เรื่องทรายสีเพลิง และขามเมื่อลมพัดหวนเนื่องจาก ละครสองเรื่องเป็นละครที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ในปี พ.ศ.2536 และ 2539 นอกจากนั้น นวนิยายเรื่องทรายสีเพลิงยังได้รับรางวัลงานประกวดหนังสือแห่งชาติยอดเยี่ยม เมื่อนำมาแสดง ผู้แสดงนำฝ่ายหญิงคือคุณลลิตา ปัญโญภาสก็ประสบความสำเร็จจากการได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำด้วย

ปัญหาคำวิจัย

1. สื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์มีการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างกันอย่างไรบ้าง
2. มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อ การเชื่อมโยงเนื้อหา ระหว่างนวนิยายและละครโทรทัศน์ และมีผลอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงเนื้อหา “นวนิยาย” ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อละครโทรทัศน์ในสังคมไทย เรื่อง ทรายสีเพลิงและขามเมื่อลมพัดหวน
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเชื่อมโยง เปลี่ยนแปลง ดัดแปลงเนื้อหา “นวนิยาย” ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อละครโทรทัศน์ในสังคมไทย

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะนวนิยาย 2 เรื่องคือ “ทรายสีเพลิง” และ “ขามเมื่อลมพัดหวน” ฉบับรวมเล่ม บทละครโทรทัศน์ และเทปโทรทัศน์ของละครทั้งสองเรื่องซึ่งออกอากาศหลังข่าวภาคค่ำที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 ตามลำดับ ในช่วงเวลาหลังข่าวภาคค่ำ ซึ่งการเลือกดังกล่าวเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

นิยามศัพท์

การเชื่อมโยงเนื้อหา

การกล่าวถึง อ้างอิงถึง เขียนถึงรวมทั้งการนำเนื้อหาเดียวกัน ไปใช้ในสื่ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

นวนิยาย

เรื่องที่แต่งขึ้นหรือเขียนขึ้นโดยใช้จินตนาการหรือมีเค้าโครงจากเรื่องจริงมีองค์ประกอบของนวนิยาย อันประกอบด้วย โครงเรื่อง ตัวละครเหตุการณ์ในเรื่อง การดำเนินเรื่อง ปมขัดแย้ง ภาษามขรยาศและน้ำเสียง สัญลักษณ์และการอ้างอิง แก่นเรื่องหรือแนวเรื่อง

สื่อสิ่งพิมพ์

การอ้างอิงสื่อสิ่งพิมพ์ที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นนวนิยายที่ตีพิมพ์ฉบับรวมเล่มแล้วเท่านั้น

สื่อละครโทรทัศน์

รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอเรื่องราวติดต่อกันหลายตอนจบ มีเรื่องราวดำเนินติดต่อกันไปโดยผู้แสดงชุดเดียวกันตลอด ความยาวตั้งแต่ 20-40 ตอนจบ อาจจะใช้เวลาแสดงตอนละ 30 60 หรือ 90 นาที ออกอากาศเป็นประจำทุกสัปดาห์หรือ 2 - 3 วัน ต่อสัปดาห์ โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร เหตุการณ์ ปมปัญหา ภาพเพลง เป็นต้น เป็นละครที่ดำเนินเรื่องโดยใช้วัตถุดิบจากนวนิยายเป็นหลัก โดยนำออกอากาศ ณ สถานีโทรทัศน์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการสะสมความรู้ต่อวงวิชาการเรื่องการเชื่อมโยงเนื้อหา “นวนิยาย” ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อละครโทรทัศน์

2. สามารถส่งเสริมการสร้างลักษณะศิลปะต่างช่องทางให้แกกันให้มากกว่าที่เป็นอยู่
3. ในด้านวิชาชีพ เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเชื่อมโยงเนื้อหาของนวนิยายและละครโทรทัศน์ในสังคมไทย